

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csizsár József.

Természettudományi kérdés:

Mi a neve azon fának, mely vad állapotban tövises galyakkal bír? Levele tojásdad, aprón fűrészelt, fényes; a csésze öt levelű, a párta ötszirmú, fehér; termése hosszúka vagy gömbölyded, húsos és igen ízletes gyümölcsöt ad, melyet vagy frissen vagy aszalva és czukorba rakva élvezünk.

Vegyertani kérdés:

$C_3H_5(C_{18}H_{35}O_2)_3O_3$ minek a képlete? Gyöngyház fényű, pikkelyeket alkotó vegyület. 63 foknál olvad. Meleg ætherben és forró alkoholban könnyen olvad. Mire használják?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. márczius 23.

A 10. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Füdü Ferencz találós meséi: I. Gyümölcs. II. Számóca (földi eper). III. Az I betű. IV. Hó — nap. V. Szél. Számlái kérdés: 134685 katonát adhat. Földrajzi kérdés: Taracz falyó. Történelmi kérdés: A saji útközet 1241. április hóban a muhi pusztán IV. Béla király serege és a mongolok között folyt le. Az útközet a 65.000 embert magyarság sereg szétverésével végződött. Mátyás és Ugrin érsek halva maradtak a csataterén, míg Béla király megmenekült. A csata után a mongolok árasztották el az egész országot. Természettudományi kérdés: Tarajos süli (hystrix cristata) rágesáló emlős állat a tuskécek (aculeata) alrendjéből. Képrejtvény: Torontálmegye.

Helyesen fejtették meg: Pappszász Tamás, Weisz Hugó, Faragó Sándor, Nagoli R., Koln Aladár, Rácz Sándor, Techet Károly, Farkas Tivadar, Windt Lajos, Szenyovszky Ferencz, Hoffmann Géza, Langfelder Béla, Tille Gyula, Szüts Elemér, Szécskay Dezső, Hesz Pál, Mihály János, Giczey Lajos, Valentényi Gáspár, Géczy Géza, Botta Alajos, Tenner Pál, Pivny A., Benedek István, Hübner János, Kresz Károly, Osztróvszky József és Antal, Bíró Endre, Benkó Jenő, Lukachich M., Steiner József, Fiedler Kálmán, Puskás Endre, Wohlstein Sándor, Hody Béla, Hollub János, Weisz Ernő, Pláger Leó, Tarsay

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Gyula, Gyurkovich Gyula, Polnitzky Leó, Kiss Pál, Lichtenstern Béla, Hobek István, Groedel Lajos, László Sándor, ifj. Lzák Gyula, Ács Nagy István, Wirtschaffter Béla, Feigler Othmár, Kardos Béla, Váczy József, Pártos Viktor, Gábrriel Ferencz, Puskás Jenő, Vadas Zoltán, Jakab Gyula, Lanfer Odön és Rezső, Aigner Ottó, Bergl György, Tyirin Sebestyén, Hammang József, Emenet György, Gránitz Géza, Dada András, Kunetz Béla, Brummer Zoltán, Szabó István, Ehrenfeld Dezső, Fürst Albert, Herczeg Dezső, Jakab János, Niegreis János, Zomody József. A győri főreáliskola VI. osztálya, Antony Gyula, Hegedüs Tibor, Szabó Ferencz, Miróczy Árpád, ifj. Paksy József, Thiermayer Ferencz, Bohrandt Lajos, Havas Kornél, Luft József, Klein Ignác, Becker Ferencz, Horváth István, Miskolczy Gusztáv, Danzinger Kálmán, Balassa László, Jakabffy Tibor, Pálmai Béla, Pálmai Gyula, Rapaiics Raymond, Haas Hugó, Dávid László, Grosz József, Nagy Vince, Palatinus József, Kertész Tivadar, Zimmermann testvérek, Luspay Sándor, Bátor Maillot de la Treille Nándor, Rodowicz Vilmos, Litsek Zoltán, Laban Antal, Ruffy Kálmán, Wágner László, Berkovits Mór.

A kitűzött könyvjutalmat, Kriza János költeményeit ez. művet Lichtenstern Béla f. g. 5. oszt. tanuló nyerte el Budapesten.

Múlt számunkban Belesák Aladárnak, mint nyertes rejtvénymegfejtőnek jutalomkönyve gyanánt tévesen van Kisfaludy Sándor «Himfi»-je feltüntetve. Mi a nyertesnek Verne: Strogoff Mihály utazása című művét szántuk, melyet Belesák A. előfizetőnk meg is kapott.

SZERKESZTŐI TELEFON.

L. Szeged. Az ellenkező véleményt, bármely részről jött legyen is, mindig meghallgattuk. Meggyőződése tehát alaptalan. A «T. L.» nem arra van hivatva, hogy a tanítási rendszert kritizálja: fiatal olvasóink egészen más várnak tőlünk. Reméljük, belátja ezt. — H. Gy. Bpest. Délutánonként 2—3 óra között. — R. S. Ottani tudósítótól ont fogadtuk el; az említett ifjú egy kis túlbuzgóságot követett el, a mit azonban épen nem lehet gáncsolni. A tanulság ebből: a jövőben gyorsan küldje meg tudósítását. — Cz. E. Késmárk. Hozzuk; örvendetes, hogy a késmárki diákokról is szól egyszer a «szép szó» e hasábkon. — F. K. Budapesten. Allatorvosi pályára csakis latin tudással lehet lépni. — ifj. B. K. A Thibaut-féle szótár. (Franklin, 2 frt. 40 kr.) — S. J. Arad. Hova gondolt? Csak nem közlünk oly munkát, mely könyvalakban már megjelent? A «Bárányfelhők» most lát először napvilágot. Tudósításait várjuk. — M. G. Baja. Elfogadjuk. — S. Gy. Látivaló, hogy körük szorgalmasan dolgozik, de észrevételeket nem tehetünk, ha ön tudósításában nem megy tovább a pusztá statisztikanyújtásnál. Próbálkozzék: stilizálja meg elevenen, szemléletesen tudósításait. — L. B. Arad. Igazán örülünk, hogy betegsége alatt a «T. L.» kellemes órákat szerzett önnek. Megjegyzésével fején találta a szöveget; Gaal Mózes minden írásába zamatos magyarságot bír önteni, még ha idegenből ültet is át; lám, mily magyar huszárként pattogó alakot csinál a Verne derék Martial örmesteréből. Buzgóságáért köszönet. — O. A szépen zengő lant most egynéhány hamis akkordot hallat. «A vén szinész»-ben költőietlen kifejezések és elcsépezt szólalom akadnak; azonfelül elnyújtott, egyhangú és e miatt a vége nem hat kellőképen. Ezt a szép tárgyat újból át kell gyúrnia. — W. L. Eger. Idegen művész, ha magyar színházban játszik, természetszerűleg a maga nyelvén beszél vagy énekel. Az operában épenséggel mindennapi dolog ez; ott hallottunk mi már háromnyelvű előadást is: a mikor a hősnő francziául, a hőstenor olaszul énekel, a többiek pedig magyarul. — A többi kérdésre a jövő számban felelünk.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	Dr RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Budapest, IV., Egyetem-utca 4
			Kéziratokat nem adunk vissza.

AZ ORINOCON FÖLFELÉ.

Irta Verne Gyula. Fordította Gaal Mózes. 13

XII.

Paterne Germain egy-két megjegyzése.

Másnap, mihelyt a nap feltetszett az égen, útra kelt a három falca.

Arra természetesen utasaink nem számíthattak, hogy az Atures és San-Fernando között levő utat épen olyan kedvező körülmények között teszik meg, mint eddigelé. A szél ereje mindinkább esőkent; aligha lesz annyi ereje, hogy a faleákat ár ellenében fölfelé segítse az Orinocón, legfeljebb arra lesz jó, hogy az árral szemben visszatartsa. A vitorlákát felhúzták, bár tudták előre, hogy legfőképpen evező-lapára, sőt vontató kötelekre lesz majdán szükségük.

A három falca, ha a folyam szélessége megengedte, egymás mellett haladt, még pedig Martial boszuságára a Moriche olyan közel jött a «Gallinetta»-hoz, hogy az utasok egymással kényelmesen beszélgethettek.

Egész délelőtt csak öt kilométernyi utat tehettek meg, pedig a legények ugyancsak derekasan dolgoztak.

A mint a Pintado sziklás ormai feltűntek balról, az Orinoco medre kiszélesedett, a zátonyok is mind ritkábban jelentkeztek, s a jobbpart mentén csendesebb volt az Orinoco folyása, erre felé tartottak a faleák, s a szél is hathatósabban támogatta előhaladásukat.

Délután öt óra tájban a szél elállott.

A három falca ekkor Garcita közelében volt. Valdez azt tanácsolta, hogy kössenek ki, s töltsék ott az éjszakát.

Az nap csak tizenöt kilométernyi utat tettek meg, s másnap tovább folytatták az utat.

A Garcita mellett levő örvényes zuhatagon aránylag elég szerencsésen jutottak fel. A vízállás magas lévén a sziklás meder nem akadályozhatta a faleák előrehatolását.

Szeptemberben gyakori ezen a vidéken az esőzés. Ebből is bőven kijutott utasainknak, s bizo-

nyára kijut még elégszer, míg San-Fernandóba érkeznek.

Ma is csak úgy szakadt a záporosó, s az utasoknak fedél alá kellett vonulniok, hogy bőrig át ne ázzanak. Szerencsére a szél újra fújni kezdett, s a faleák, ha mérsékelt sebességgel is, de haladtak felfelé.

Estére az Orinoco nyugati kanyarulatánál nem messze Rabo Pelado szigetétől kikötöttek.

Hattól hét óráig a vadászok a sziget partvidékét borító őserdő szélét cserkésztek át, s néhány vadgalambféle madarat lőttek, melyeket a ben-szülöttek gabiota-nak neveznek.

Visszajövet Hellochnak sikerült egy fiatal kaimant is ejteni el, melynek a húsa «pompás esemege» számba megy.

Midőn azonban elkészült, az utasoknak sehogysen akart izleni, nem is nyúltak hozzá. Csak Paterne evett belőle, mert neki, mint természet-tudósnak nem volt szabad válogatnia, sőt a tudomány érdekében még az áldozattól sem kellett visszariadnia.

— Nos, hogy izlik? — kérdé tőle Helloch.

— Hát az első falat nem valami különös, hanem a második ...

— Nos ... nos? ...

— Utálatos.

Szóval a kaiman-pecsenye felett a karaván pälczát tört.

A rákövetkező napon reggeltől-estig szakadt az eső. A szél lanyhán fújt, de legalább jó irányba volt. A vitorlák az árboezrudakhoz csapóztak. Mindössze tizenkét kilométernyi utat tehettek meg.

Este Guayabo szigete mellett állapodtak meg, ott töltötték az éjszakát.

Másnap nagy ügygyel-bajjal vergődtek fel a guahiboi zuhatagig s a Carestia torkolatánál kötöttek ki. Vacsorára néhány huco-t ettek. Ez a huco elég ízletes húsú vízi madár. Az éjszakát esendesen töltötték el.

E helyütt az Orinoco útja girbe-gurba, sok sziget emelkedik ki a medréről. Egyik részén hatalmas zuhatag van, a víz fehér tajtékot verve

roppant erővel zúdul alá. A vadregényes vidék köröskörül ritka szép látvánnyal gyönyörködteti az utast.

Volt bőven idejük arra, hogy a vidék szépségét megbámulják, mert csaknem három órai munkájába került a legényeknek, míg a három falcát az örvényes helyeken átjuttatták. Még szerencse, hogy a terhet nem kellett a falcákról leszedni.

Délután három órakor érkeztek Carestia falvába. Itt újra ki kellett a csónakból minden málhát rakniok, s az indiánusoknak adták át, hogy Maipuresbe vigyék. Az utasok is gyalog folytatták az utat éppen úgy, mint Puerto Realban.

Öt órakor már ott voltak; mindössze tíz kilométernyi utat tettek meg, a partmentén vezető gyalog-ösvény elég járható volt.

Ismét négy-öt napi veszteglésre voltak kárhozthatva, mert körülbelül ennyi időbe kerül a falcák felvontatása a maipures-i zuhatagon.

A maipuresi vízi kapaszkodó nem oly hosszú, mint az aturesi, de a víz esése nagyobb, mert a hat kilométerig terjedő út felszíne között tizenkét méter a különbség. Ezért a felfelé haladás komolyabb veszélyvel jár itt, no de a három fal-

cának szakavatott kormányosai és megbízható legényei voltak. Öt nap pedig nem a világ.

Maipures az Orinocónak meredek gránitszikla partja mellett van, tíz kunyhó teszi ki az egész falut, melynek lakói a maipures-indiánusok.

Úgy a hogy bele kellett törődniök e kényelmetlen és unalmas várakozásba, úgy sem lesz ezentúl San-Fernandóig efféle kényszer-kvartélyuk.

Bezzeg e nyomorult indiánus faluban nem gondolhattak élvezetes kirándulásra. Legfeljebb a vadászok jártak minden nap ki, hol itt, hol ott öttek madarat, vadat, hogy az ételmi-szereket,

melyeknek fogyatékán voltak, szaporítsák. Paterne úr pedig szorgalmasan gyűjtögette a növényeket.

San-Fernandótól ekkor százharmincz-száznegyven kilométer távolságra lehettek, mert az Orinoco nagyon szeszélyes kanyarodású ezen a vidéken.

Szeptember 18-dikán, délután végre megérkeztek a falcák. Valdez és a többi kormányosok megvezesők — a mint látjuk — kitettek magukért, mert öt nap alatt felvontatták a falcákat, még pedig szerencsésen.

Nyomban berakódtak, s másnap, szeptember 19-én reggel tovább vették az útjokat.

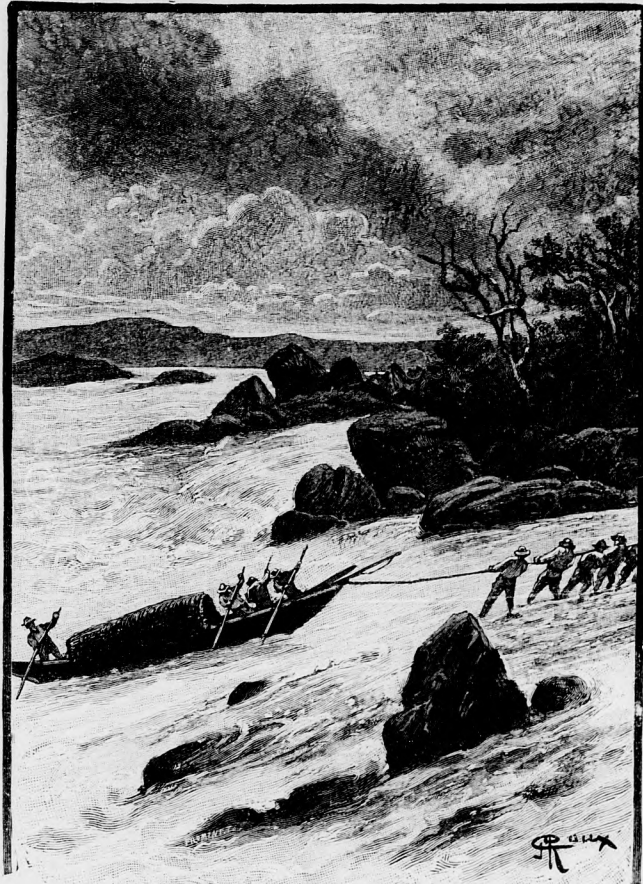
A zápor megeregett, s a sziklás, szigetekkel sűrűn teleszórt Orinoco útja számos akadályt gördített a falcák elé. A szél is más irányba fújt, s így a vitorláknak semmi hasznát sem vehették. Egyébiránt a kedvező szél sem segített volna rajtuk, mert minduntalan változtatni kellett az irányt, hogy a sziklákat, a kis pusztai szigeteket kikerüljék.

A Lipopo torkolatán innen még egy kisebb zuhatag megakasztotta, de ezen is baj nélkül felvontatták a falcákat, kikerülésre nem volt szükség. Estére a Vichada folyó torkolatáig jutottak. Itt kö-

tötték ki, s itt töltötték az éjszakát.

Másnap húsz kilométerrel jutottak közelebb a céljukhoz. A folyam medre nem volt tele sziklával, a szél is segítette s a vitorlák kifeszültek. Így hamar elérték Mataweni falvát, mely a hasonló nevű folyócska mellett fekszik.

E folyó mentén több indiánus falu van, melyeknek békés természetű lakói a san-fernandóiakkal élénk kereskedést űznek. Ha Helloch és Paterne egyedül lettek volna, bizonyosan neki vágnak e folyónak s egy kis kirándulást tesznek, hogy ismereteiket ez irányban is gyarapítsák.

A MAIPURESI ZUHATAGON FELFELÉ.

A folyó torkolatánál megállapodott a három falca. A «Morange» közvetlenül a «Gallinetta» mellett vetett horgonyt.

Paterne és Helloch beszélgettek.

— Hallod-e, Jakab, — így kezdé Paterne — megfeledezte arról, hogy minő czélből küldött ki téged ide a kultuszminiszter?

— Nos, mit akarsz kisütni? — kérde Helloch csodálkozva.

— Csak az Orinocót kell tanulmányoznod?

— Az Orinocót és mellékfolyóit.

— Nekem úgy tetszik, hogy mióta La Urbanát elhagytuk, az Orinoco mellékfolyóit feltűnően elhanyagoljuk.

— Igazad van.

— S ha majd be kell számolnunk, hogy mit láttunk?

— Nos hát egyszerűen azt mondjuk, hogy a mit menet nem néztünk meg, visszajövet néztük meg.

— Az ám, csak hogy San-Fernandóban bizonyára megint tartózkodni fogunk?

— Természetesen, legalább is addig, míg a venezueliai kollégák Guaviar és Atapabo-kérdése dülöre nem jut, bár előre tudom, hogy Miguelnek lehet csak igaza.

— No meg az sem lehet közömbös reánk nézve, hogy az a derék ifjú minő eredményre jut San-Fernandóban. Vagy te nem érdeklődöl a Kermor Jean sorsa iránt?

— Dehogy nem!

— Lásd, én nem tudom, miért, hogyan, de rendkívül megkedveltem. Abban a kedves, szelid arcú, lelkes tekintetű ifjában igazi hőst látok, a gyermeki szeretetnek a hőst. Nem csodálatos dolog-e, hogy eljön hazájából egy jó lelkű, de csekély tudású őrmesternek, az ő állítólagos nagybátyjának a társaságában, nem törődik azokkal a férfi-erőt megkivánó akadályokkal, veszélyekkel, s minden aron föl akarja keresni az édes atyját. Mondd, közönséges lélek reá szánja-e magát ilyen veszélyes vállalatra?

— Bizonyára nem.

Helloch aztán még nagyobb lelkesedéssel folytatta:

— Nekem valami azt súgja, hogy Kermor Jean meg fogja találni az apját, hogy San-Fernandóban biztos nyomra akad. Mit nekem a miniszteri utasítás! Ha kalauza lehetnék annak a derék ifjúnak, kalauza és védője, egy percig sem haboznám, inkább ezt választanám, mint-hogy a kiküldetést tartsam egyetlen czélomnak.

— Belátom, hogy igazad van, Jakab, de lásd, a kötelesség szava is —

— A lelkiismeret szavára inkább hallgatnék — vágott közbe Helloch. — Különbösen visszajövet ráérnék arra is, hogy az Orinoco mellékfolyóit tanulmányozzam.

A két jó barát beszélgetésének akaratlanul is fültanuja volt valaki a «Gallinetta» fedélzetén.

Kermor Jean ült a sátorfedél alatt, s fejét kezére támasztva izgatottan hallgatta Helloch

szavait. Szép arca lángolt, a szíve pedig hevesen dobogott, mert Helloch érdeklődése, szolgálatra készsége kimondhatatlanul jól esett neki.

Kezét imára kulesolva hálát adott a jó istennek, hogy rendelt melléje a küzdelmes, nehéz vállalathoz igazi jó barátot . . . (Folyt. köv.)

DALOK ÉDESANYÁMHOZ.

I.

Én borúljak inkább a te sírhalmadra,
A szívem a kintől ha meg is szakadna,
Mint sem te sirass meg, szememet befogván,
A sirba' se tudnék nyugodni, ha tudnám,
Hogy sirva borúlsz rám.

Reszkető levelű nyirfák árnyékába
Vigyenek ki örök álomnak ágyába,
Ott adjanak át egy rejtett, kicsi sírnak,
Hogy ne lássa senki: hogyan meggyászollak,
Hányszor megsíratlak!

Én zokogjak inkább a te sírod felett,
Én fogjam be szelid, haldokló szemedet,
Mintsem veszem neked egy új bút okozzon,
S annyi sebbe' vérző szíved megszakadjon
Azon a sírhanton . . .

II.

Ha le tudnám írni	Ezer könyv fakadna
Minden szenvedésem,	Ezer áldás szállna
Az egész világon	A te gondfelleges,
Siratnának téged.	Hervatag orczádra.

De nem tudlak téged
Szóval magasztalni,
Csak reád borúlva
Áldani, siratni . . .

Bán Aladár.

BÁRÁNYFELHŐK.

13

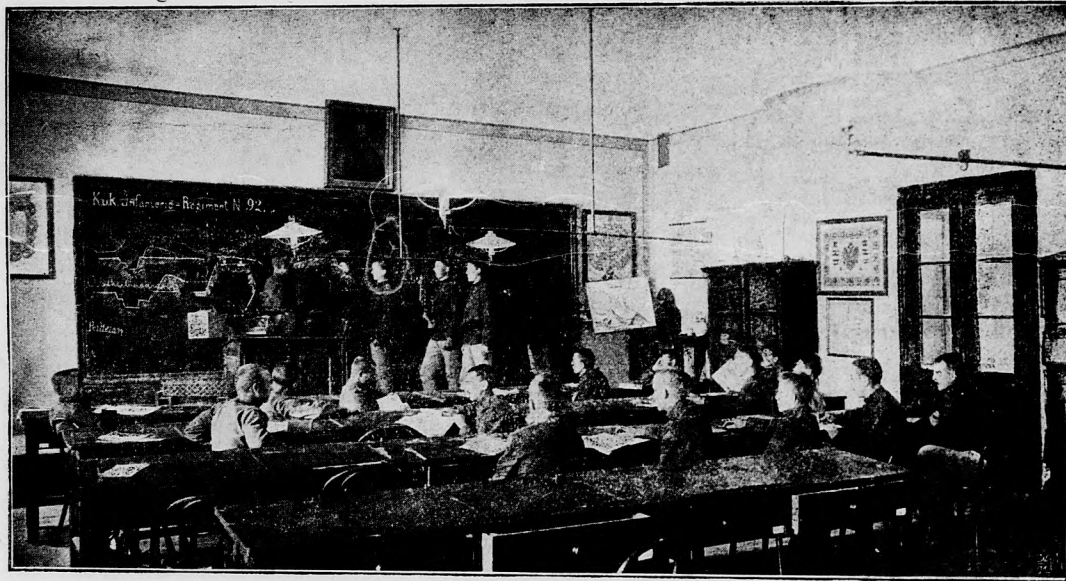
Elbeszélés.

A *Tanulók Lapja* számára írta Teveli Mihály.

Tíz napi utazás után egy folyóhoz értünk, mely a Jukon-folyóba ömlik. A fenyűkből három csónakot készítettünk magunknak s úgy indultunk a veszedelmes vízi útra. Minduntalan megteltek a csónakok vízzel, kettőnknek mindig a víz kilapátolásával kellett foglalkoznunk. Mi hárman ültünk egy csónakban. Egyszerre csak azt vesszük észre, hogy egy óriási jégtábla úszik háttunk mögött, akárhogy feszítettük is meg összes erőnket, nem tudtunk előle menekülni. Csónakunk egy nagyobb vízeséshez ért, a csónak lesiklott a lejtőn, a jégtábla utánunk és felborított bennünket. Egyik társunk, egy volt vonatvezető ott veszett, én és társam nagy vergődés után kijutottunk a

partra. Négyeszer merültem el a habokban, de hála barátom jó szívének, a partra vonszolt. Oh, azt a pillanatot soh se felejttem el, mikor negyedszer a víz alá buktam. Eszembe jutottak boldogabb napjaim és szerencsétlen testvérem, a ki egyedül áll a világon. Iszonyú lelki kinok gyötörtek a hullámsírban. Vagy két óra múlva magamhoz tértem s akkorfigyelmeztetett barátom arra, hogy a hajamat hófehértégre lepte el; hiába való volt minden törles; ősz ember lettem pár pillanat alatt. A lelki gyötrellem, a halál kinja tett őszszé.

Ne tartsák mesének, ha azt mondom, hogy 20,000 embernél több vándorolt oda rövid idő alatt s hogy egyszerre népes városok keletkeztek

AZ ÚJ BUDAPESTI HADAPRÓD-ISKOLÁBÓL. — TANTEREM.

a Jukon-folyó mentében, a hová mi is szerencsésen elérkeztünk. Circle City város kötelékébe tartoztunk és dolgoztunk egész nap, hogy meggazdagodjunk. Hihetetlennek hangzik európai ember előtt, de tény, hogy volt nap, mikor 50 forint áru aranyat is találtunk.

És azt hiszik önök, meggazdagodtam?

A hihetetlen drágaság nagyon sokat felemészt, majdnem egész napi keresetünk rámeleg az élelmezésre és egyéb szükséges dolgokra. Nagy a verseny, de nagyobb még ennél is a játékszenvedély. Urdorító látvány az, ha az ember benéz néhány deszkabódéba. Ott ül 10—15 kiéhezett, piszkos alak és a legvadabb szerencsejátékkal igyekszik szenvedélyét kielégíteni.

— És Gyula, uram, hol van Gyula? Most ő róla tessék beszélni — szakította félbe Aranka az ide-

gen elbeszélését. Szegény fiú, csak itt volna már, ha egy árva krajczár nélkül is.

— Ha hirtelen beállitana, mit szólna Nagysád?

Aranka felugrott székrétől s az ajtó felé sietett, már-már lépéseket velt hallani az ajtónál.

— Szegény fiú — sóhajtott a vendég. Ő is sokat szenvedett.

És most következett az a jelenet, melyet csak látni lehet, de leírni nem. Az idegen lerántotta arezáról a körszakált, a mire egy éles sikoltás volt a felelet Aranka részéről:

— Gyula!

A testvérek némán átolelték egymást és sirtak, Marie is velök.

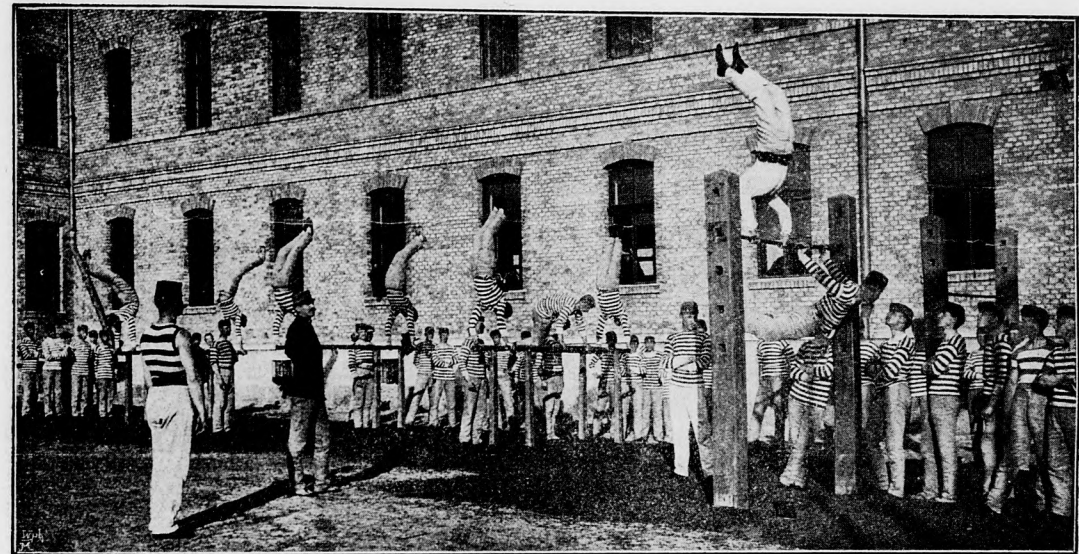
A régi kakuk-óra is úgy ketyegett, mint hajdan, az apró csecsebecsék egészen olyan rendben álltak a nagy tükörsztalon, a hogy édes anyjok szokta volt elrendezni a nagy takarítások után. Kétoldalt Árpád és Hunyadi Mátyás daliás, terracottából készült alakjai álltak őrt a mozaikszerűen elrendezett csecsebecse-alakok fölött, az apró papirtündérek és lepkék még épen úgy kapaszkodnak a fehér ablakfüggönyökbe, mint akkor, mikor még mind együtt voltak. Aztán a mellette lévő hálószobába mentek, a hol hasonlóképen mindent sorra vizsgált Gyula.

— Jó testvér vagy te, Arankám — szólott hosszú csend után Gyula. Igazán nem értem, hogy tud-

bátyjának a levelet, melyet pár órával azelőtt kapott.

Gyula látván, hogy nem bizalmas levél, hangosan kezdett olvasni; mikor ahhoz a helyhez jutott, a hol ez áll: «Sok, sok mondani valóm van», oldalt tekintett hugára jelentős mosolygás kíséretében. A váltóügyről szóló sorokat lassan, gondolkozva kezdte olvasni, mintha nem hinne szemének.

— Ez gyalázat, azt a derék embert így meg-hurézolni. No várj, Tóvölgyi, az ég vezetett engem ide, bekötöm koszorúdat. Hogyne emlékezném, esküt teszek rá, hogy széttépte, persze, hogy széttépte, még arra is emlékszem, mikor azt mondta:

AZ ÚJ BUDAPESTI HADAPRÓD-ISKOLA. — TORNÁZÓ-TÉR.

talak itt egyedül hagyni. Utólért a divatos betegség, a meggazdagodás vágya . . . de ne félj, nem hagylak el többé s nálam maradsz, ha állást kapok . . . és ha te nem mégy addig férjhez.

Abban a pillanatban fejezte be Gyula szavait, mikor a körütről visszatérve megint a dolgozószobába léptek. Ránézett Arankára, s meglátta, a mit keresett, a mit nem mert megkérdezni. A leány arcát rózsás pir futotta át s tekintete olyan bizonytalanul révedezett, mintha attól félne épen, hogy bátyja bele lát szíve mélyébe, a hol sok-sok mindenféle érzélem rezdült meg ebben a pillanatban.

Sokkal naivabb, gyermekiesebb lélek volt, hogy sem képes lett volna tettetésre. Gyula szavainál a gondolatársulás törvényei szerint Béla jutott eszébe, a mit azzal bizonyított, hogy átadta

«Nyomorult 18 ezer forint, érdemes ezért mérge-lődni. Ne félj megkapod».

A vacsora megtoldva került vissza az asztalra, de most már Arankának is izlett, különösen mikor azt hallotta bátyjától, hogy Béla magával hordja az ő arezképét, melyet, a mint most kisült, Marie adott neki nagy titokban.

Mert hiába . . . a virágnak megtiltani nem lehet . . .

A nagy nap.

Ritkán kelt törvényszéki tárgyalás olyan széleskörű érdeklődést, mint a Körtvélyessy-féle uzsorapör. Megdöbben ugyszólván az egész főváros a lapoknak arra a hírére, hogy a törvényszék valószínűleg marasztaló ítéletet lesz kénytelen kimondani a báróra — a főrendiház örökös tagjára. Micsoda csapás lesz az, tönkre lesz téve a nagy-

nevű ember örökre. Elvesztett becsületét többé a földi bíróság vissza nem adhatja, a társadalom kénytelen lesz fölötte pálczát törni és attól a pillanattól fogva, hogy a börtön czellája megnyílik előtte, zárva lesznek számára a nagy urak ajtai.

— Volt, — nem lesz többé!

A tárgyalást megelőző napokon a legkitünőbb jogászok foglalkoztak az esettel, de mindnyájan kénytelenek voltak bevallani, hogy Tóvölgyinek tanuja dönti el a báró sorsát, az juttatja meg nem érdemlett erkölcsi sirjába.

Mór Béla szigorú meghagyására titokban tartották Gyula hazaérkezését, nehogy az ellenfél, jobban mondva, az ellenség ügyvédje újabb bonyadalmakat idézzen elő valami ügyes fogással.

Annál meglepőbb lesz a váratlan fordulat.

Körtvélyessy bárónak ez alatt az idő alatt megtiltották az egyetem idegorvosai az újságot olvasást, ürügyül azt hozván föl, hogy a legesekélyebb izgatott olvasmány is végzetessé válhatik rá nézve; a tulajdonképeni ok azonban az volt, hogy ne hallhasson semmit a lapoknak rávonatközö vésztlő közleményeiből.

A tárgyalásra Mór Béla társaságában ment, a tárgyalás megnyitása előtt búcsúzott el családjától azzal a föltétlen biztositással, hogy az ügy kimenetele kedvező lesz, bizott a fiatal ember szavában.

A törvényszéki palota nagy tárgyaló terme egészen megtelt a kíváncsi hallgatók százaival; és ha még egyszer akkora lett volna, akkor is csak felét fogadhatta volna be a jelentkező közönségnek. Az újságírók nem fértek el a nekik kijelölt emelvényen, itt-ott a padokban is lehetett látni, a mint izgatott gyorsasággal stenografálják a történeteket.

Hogy az elnöknek és a vádló-ügyésznek egy szava se vesszen kárba.

A fiatal Mór Bélát inkább szánták ismerősei azért a kellemetlen helyzetért, melybe első nagyobb pörében jutott. Tudták, hogy tehetséges fiatal ember, de lemondtak sikeréről.

Mindenki előtt egész világosan állt az ügy, vagy legalább is azt hitte mindenki, hogy tisztában van vele, hogy Körtvélyessy alaposan botlott.

Az ügyész előadta a vádat; kötelességéhez képest elég sötét színben tüntette föl a vádlott kapzsiságát, melylyel az anyagilag ügy is veszni induló rokonnak, Tóvölgyinek, a halálos döfést akarja megadni. Egy gazdag ember, mondá, a ki

a szegényt kiszipolyozza, a ki az állam törvényeit lábbal tiporva, egy váltót kétszer akar értékesíteni.

Körtvélyessinek mindezt meg kellett hallgatnia a vádlottak padján. De azért nem érzett szívében haragos indulatot az ügyész ellen, hiszen annak kötelessége vádolni. És itt jobb is, ha nyílt váddal lépnek föl, legalább nyílt, világos lesz a vád megczáfolása is. Kell, hogy legyen nyílt vádló, legalább tisztázhatja magát az ártatlan.

— Szigorú ítéletet kérek, tekintetes törvényszék — fejezte be az ügyész a vádlevelet, annyival is inkább, mert báróról van szó, a ki, mint halljuk, önzésből, hogy nagynak tűnjék föl az emberek szemében, ezeket áldozott jótékony czélra — az összeharácsolt vagyonból.

A tanukihallgatásra következett a sor.

Mór Bélának, a védőnek egy intésére előlépett Holdassy Gyula, a ki eddig a közönség körében foglalt helyet.

— Tekintetes törvényszék — mondá stentori hangon a fiatal védő, most tért vissza Amerikából a mi tanunk, kérem, méltóztassék kihallgatni.

Általános mozgás keletkezett. A közönség egy része lelkes éjlenbe tört ki, úgy hogy az elnöknek rendre kellett utasítania a publikumot.

De Tóvölgyi tanuját, a mi régi ismerősünket, Giza néni hiába intette volna az elnök, őt meg nem akadályozhatta semmiféle földi hatalom abban, hogy el ne ájuljon.

Elájult, mikor megjelent előtte Gyulának alakja. Régen halottnak hitte s most itt kísért — talán csak a lelke jelent meg a másvilágról, hogy visszatartsa atyja testvérét a hamis eskütől, melynek büntetése rettenetes.

Nem is tett vallomást Giza néni. Kivitték a tárgyaló teremből s mikor magához tért, oda kérte az ügyész urat és kijelentette, hogy ő semmit se látott, semmit se tud. Bekísérték a terembe, a hol ünnepélyesen meg kellett ismételnie, a mit kint mondott.

Holdassy Gyula vallomása következett ezután. Napnál világosabban állt a törvényszék előtt az ügy.

A fiatal ügyvéd, Mór Béla védőbeszéde eseményszámba ment a jogászok előtt. Érezes hangja végig rezgett a nagy terem néma esendjén, a közönség megbüvölten hallgatta a szónoklatnak ezt a remek művét, melylyel meggyőző erővel izzé-porrá zúzta a vádnak legnagyobb argumentumait is. A ki lélektani megfigyeléseket szokott tenni, az kiolvashatta a bírák arczából azt a

megkönnyebbülést, melyet a beszéd hatása alatt éreztek. Megkönnyebbült szívök, hogy nem kellett ezt az általánosan tisztelt embert elítélniök.

A törvényszék fölmentette a vádlottat a vád alól.

A lapok másnap tele voltak ennek a tárgyalásnak részleteivel, a védő ügyvéd beszédét pedig szóról-szóra hozta még a legkisebb lap is.

... A bankárcsalád engedett Körtvélyessy báró személyes kérésének, elköltözött a Holdassy-kastélyból, a hol a tárgyalás után néhány hétre szép családi ünnepély játszódtott le. A régi falak visszahangzottak ismét a régi jókedvtől, vendég vendég után érkezett Aranka eljegyzésére. Mór Béla megkérte kezét, elmondta neki azt a sok-sok mondani valót, melyet levelében említett.

A házigazda szerepét Körtvélyessy báró vállalta magára. A mi szemnek-szájnak kellemes, az mind ott volt az eljegyzés napján. A műkertészek legszebb disznóvénnyei ott pompáztak a folyosókon, a hol egyenruhás inasok sürgölődtek-forgolódtak, mert sok-sok hintó robogott be a kastély kapuján, sok úrnak kellett szolgálniok.

Megható jelenet volt, mikor a nagyszerű lakománál fölkelt Körtvélyessy báró s az asztalfőnél ülő jegyepárhoz menvén, megállt előttök s áldást kért rájuk Istentől.

— Sok, sok lemondás és szenvedés után — mondá beszédének végén, legyen őseitek kastélya boldogság színhelye. A jegyes páre ez a kastély egészen, Gyuláról én gondoskodom. S hogy anyagi gond ne zavarja megérdemelt nyugalmatokat, ime, visszaadom nektek boldogult atyátok birtokát, melyet nyolcz évvel ezelőtt vettem. Derék védőügyvédemnek, a ki nevemről lemosta a gyalázatot, ez legyen a jutalma.

A vendégek nem éljeneztek most, ebben a pillanatban nem jutott eszökbe ez a formalitás, hanem a helyett sorban oda mentek a jegyes párhoz és némakézsorítással fejezték ki szerencsekívánataikat.

Aranka is gratulált még egyszer Bélájának a kivívott sikerhez:

— Sokat küzdöttél, Bélám, megérdemled a boldogságot s ha tőlem függ, boldog leszel.

— Küzdelmeim — felelé Béla — csak *báránny-felhők* voltak életem egén, de még egyet, s ezt már hangosan mondta, mikor a vendégek elfoglalták előbbi helyeiket, báró úr, megengedi, hogy még egyszer védő ügyvéd lehessenek? Ide hívtam Giza néni, meg tud-e neki bocsátani?

— Az ön kedvéért igen.

Béla intésére felnyílt a szomszéd szoba ajtaja s a nő megtört alakja jelent meg a küszöbön. A báró eléje ment s karjánál fogva ezekkel a szavakkal vezette a terembe:

— Megbocsátok. Örökjék gyermekeim fölött!

Az új budapesti hadapród-iskola.

Képekkel.

A budapesti régi közös hadseregbeli hadapród-iskola helyébe, — mely hosszú évek során a most már teljesen lerombolt Ujépület egyik oldalszárnyában volt — a Lipót-mező-dűlőben, szemben a «Szép Ilona» kirándulóhelylyel, egy nagy és diszes épület emelkedett: a *hadapród-iskola*, melyet 1897 január havában már rendeltetésének át is adtak.

A térség, melyen helyet foglal, körülbelül oly nagy, mint a régi «Ujépület»-nek most már pusztán álló hatalmas telke.

Ezen nagy térség közepén állanak az iskola pavillon-rendszerű épületei, melyek egyik oldalán a magas köfállal övezett kert, másfelől pedig a gyakorló- és játszóhelyek terülnék el.

A főépületben laknak a hadapródok; ennek pinzehelyiségeiben vannak a konyhák, éléskamrák és a gőzfürdők egy része. Ezek felett rendezték be a vivó- és téli tornacsarnokokat, melyeknek falai az újabb hadjáratokban az ellenségtől elvett fegyverekkel vannak fölékesítve. E helyiségek szomszédságában vannak a növénydekek közös étkező-helyiségei. Az első és második emeleten a tantermek és a közös hálószobák fekszenek. A többi, különálló épületek egyikében van a kórház, mely berendezés és czélszerűség tekintetében valóban párját ritkítja. Egy másik épület a felszolgáló legénység számára van berendezve; külön épületet foglal el a nagy gőzmosó, valamint a lóistálló is.

Közvetlen a tágas gyakorlótér mellett terül el az intézet nyári uszodája, mely egy 700 □-öl területű vízgyűjtő-medencéből kapja vizét. Ezen vízgyűjtő és uszoda télen koresolyapálya gyanánt szolgál.

Van az intézetnek külön esinos kápolnája is, melyben négyszáz személy fér el.

Az iskola négyszáz hallgató részére van felszerelve s összesen 800,000 forintba került. Az építkezéshez 1895-ben fogtak Lähne és Stengel építészek, a kik minden tekintetben kifogástalan munkát végeztek.

Az osztrák-magyar hadsereg jelenleg 12 gyalogsági (Budapest, Bécs, Prága, Lobzsov, Gyula-Fehérvár, Trieszt, Nagy-Szeben, Karthaus és Liebenau, Pozsony, Innsbruck és Temesvár városokban); egy lovassági (Morva-Fehértemplom), egy tüzérségi (Bécs) és egy utász hadapródiskolában (Bécs) képezi ki leendő hadapródjait.

A hadapród-iskolákból kikerült növendékek nemcsak azonnal alkalmazhatók lesznek mint csapattisztek, hanem oly tudományos kiképzésben is részesülnek, mely azután a magasabb katonai tanulmányoknak is alapul szolgálhat. A hadapróddá való kiképzés négy évig tart ezen intézetben, hol a tényleges és nyugalmazott katonatisztek, katonai tisztviselők s altisztek fiai 12 frtot, a tartalékos tisztok, valamint udvari és állami tisztviselők fiai 60 forintot, mások pedig 120 frtot fizetnek évente. A hadapródiskola első évfolyamába való fölvételhez a testi és erkölcsi kelleken kívül szükséges, hogy az illető legalább 14 éves, de 17-nél idősebb ne legyen, és ha gyalogsági hadapród-iskolába akar belépni, megkivántatik, hogy valamely középiskola 4-ik osztályát, ha pedig tüzérségi vagy az utász-hadapród-iskolába kívánkozik, akkor valamely középiskola 5-ik osztályát legalább elégséges eredménnyel elvégezte legyen. A növendékek, ha a 4-ik évfolyamot elvégezték, mint hadapródok lépnek a tényleges szolgálatba; azok, kik «kitünő» vagy «jó» eredménnyel végezték a 4-ik évfolyamot, a tüzérségnél és az utászoknál mindig, a gyalogságnál azonban csakis, ha az állomány viszonyai megengedik, rögtön tiszthelyettesekké neveztetnek ki.

Az iskolában folyó élet szemléltetésére három képet mutatunk be: a tantermet, rajztermet és a tornázást — eleven csoportozatokkal.

Legközelebb a most megnyíló új honvédhadapród-iskolákat mutatjuk be olvasóinknak.

IFJÚSÁGI SZINIELŐADÁSOK A NEMZETI SZINHÁZBAN.

A Nemzeti Színház igazgatósága már kiadta a klasszikus ifjúsági előadásokra vonatkozó programot azon előadásokra vonatkozólag, melyeknek tartására annak idején mi kértük az inténdánst. E program szerint a Nemzeti Színház minden szerdán délután fél háromkor külön előadást rendez csupán a tanulók számára s az előadások sorába egyelőre — április és május havára — a következő darabokat vette fel: ápr. 5-én *Bánk bán* (Katona), ápr. 12-én *Képzelt beteg* (Molière), ápr. 19-én *A Velencei kalmár* (Shakspeare), ápr. 26-án *Fenn az ernyő, nincsen kas* (Szigligeti), május 3-án *Elektra* (Sophokles), május 10-én *Az ember tragédiája* (Madách), május 17-én *Szentivánéji álom* (Shakspeare), máj. 24-én *A tudós nők* (Molière). Ezeket a darabokat az igazgatóság a jövő iskolai évben kiegészíti azokkal a klasszikus darabokkal, melyeknek ismerete a tanuló ifjúságtól a középiskolában

AZ ÖZÖNVÍZ. — DORÉ RAJZA.

megkivántatik. Az ifjúsági előadásokra a következő helyáratat állapították meg:

Földszinti páholy 6 frt. I. emeleti páholy 6 frt. I. emeleti nagy páholy 8 frt. II. emeleti páholy 3 frt. I. rendű támlásszék I. sor 80 kr. II. rendű támlásszék II—X. sor 60 kr. III. rendű támlásszék XI—XIX. sor 40 kr. Földszinti páholyülés I. sor 60 kr. Földszinti páholyülés II—III. sor 40 kr. I. emeleti erkélyszék I. sor 60 kr. II—III. sor 40 kr. II. emeleti zártszék I. sor 40 kr. II. emeleti zártszék II—III. sor 30 kr. III. emeleti zártszék I. sor 30 kr. III. emeleti zártszék II. III. és IV. sor. 20 kr.

Ezekre az előadásokra minden tanuló a maga intézetében tehet előjegyzést. Mivel azonban már az első előadásra is majdnem ezerrel több volt a jelentkezők száma, mint a mennyt a színház befogadhat, az a szűkebb körű bizottság, melynek lapunk szerkesztője is tagja, a jegyek kiosztásánál arra volt tekintettel, hogy első sorban a 8. és 7. oszt. tanulók juthassanak helyhez, s ha még marad jegy, azt a 6. és 5. osztályiak kapják.

AZ ÖZÖNVÍZ.

Képünkhez.

«Noé életének hatszázadik esztendejében, a második hónapban, e hónap tizenhetedik napján, felfakadának ezen a napon a nagy mélység minden forrásai és az ég csatornái megnyilatkoznak. És esék az eső a földre negyven nap és negyven éjjel. Azután a vizek felette igen nagy erőt vévénnek a földön és a legmagasabb hegyek is mind elborítottának, melyek az egész ég alatt valának. Tizenöt singgel nevedének a vizek feljebb, minekutána a hegyek elborítottak vala. És oda vésze minden földön járó test, madár, barom, vad és a földön nyüzsgő minden esüsző-mászó állat: és minden ember. Mindaz, a minek orrában élő lélek vala, a szárazon valók közül mind meghala . . .»

Igy mondja el az ó-szövetség az özönvíz történetét. Doré Gusztáv, a genialis francia művész, abban a híres képsorozatban, melylyel a bibliát illusztrálta, megrajzolta az özönvizet is. Borzalmas szépen, magasan szárnyaló fantáziával. Hullámoktól korbácsolt kiálló ormot mutat, melyen menedéket keres a tigris kölykeivel s eszébe se jut a melléje helyezett gyermekeket bántani. Az apa kétségbeesett küzdelemmel igyekszik leesőben levő egyik gyermekét egyik karjával fentartani, míg a másik kezével elalélt nejét szorítja magához. Egy másik alak a hullámokból mereszti föl karjait, míg egy harmadik testének csak felső része látszik ki a habokból, a vállára fektetett gyermekkel. Vigasztalanul komor az egész mindenség, a sötét légben vijjongó vészmadarak keringenek az általános romlás fölött . . .

E képen valóban az Iszonyatos ölelkezik az abszolút Széppel.

ARANY JÁNOS «TOLDI»-JA.

A Tanulók Lapja számára. 13

«Ilyenforma» az ismétlésnek egy neme. A magyar nyelvben sok olyan szó van, mely a fogalomnak hosszabb neve s így az erőteljesebben is emeli ki. Az ilyen bővítés rendkívül sokféle szint és árnyat, erőt és gyöngédséget önthet a stilbe.

«Mely sóvárgó lelkét mélyen szántogatja . . .»

személyesítés.

«A mint fő magában, a mint gondolkodik . . .»

eszmekeltőzés.

Az utolsó sorban az összekötő *míg*-re hiányzik az addig . . . Ezt az alakzatot *asyndeton*-nak, kötőszókihagyásnak nevezzük. Az asyndeton tehát nem más, mint a kötőszók kihagyása ott, a hol különben a grammatikai törvények követelnék, a mi az előadás folyamának gyorsítására, élénkítésére szolgál. Ez az alakzat az u. n. *gyűrűlési alakzatok* közé tartozik, a melyek az egyes könnyen odaérthető szók vagy szócskák elhagyása által származnak. Ilyen asyndetonokat nagy számmal fogunk a Toldiban találni.

A 7. és 8. sor ellentét és jellemzés is, hogy szembeállítva a két testvér jelleme annál inkább kitűnjék. A jellemzésben nyilatkozó ellentét lehet nagyobb terjedelmű is, nemcsak kisebb része egy műnek, hanem keresztül húzódó az egész művön. Ilyen ellentétes jellemzés az egész Toldiban György és Miklós összes beszéde és cselekvése; szembe van állítva a két testvér, a *jó* és a *rossz* példaképe.

Itt van immár a had, Laczfí nádor hada,
Itt kevély hadával Laczfí Endre maga;
Délcegen megüli sárga paripáját,
Sok nehéz aranyhim terheli ruháját;
És utána nyalka, kolesagos legények,
Tombolván alattok czifra nyergű ménék:
Nézi Miklós, nézi s dehogy veszi észbe,
Hogy a szeme is fáj az erős nézésbe.

Az első sorban a «had» szó kétszer fordul elő:

Itt van immár a had, Laczfí nádor hada . . .
Itt kevély hadával . . .

az olyan kifejezést, midőn több közös gyökű szó fordul elő más-más alakban; pl. kérve-kér, bizva-bizzál: *szóhajlásnak* vagy *alakhajlásnak* nevezük (*polyptoton*). Ez az u. n. *bővülési alakzatok* közé tartozik. Bővülési alakzatoknak az oly kifejezéseket mondjuk, melyekben bizonyos szók többször fordulnak elő, mint a hogy a közönséges beszédben előfordulni szoktak.

Megtudjuk e versszakból, hogy Laczfí Endre hada az, melynek fegyvereit Miklós a távolban csillogni látva az előbbi két versszakban foglalt dolgokon tünődött.

«Kevély» had . . . személyesítő epitheton.

«Délcegen megüli sárga paripáját» nemesak azt jelenti, hogy rajta ül, hanem, hogy erősen, keményen ül rajta.

«Sok nehéz aranyhim terheli ruháját» vagyis ruhája arannyal gazdagon van kivarrrva.

«És utána nyalka, kolesagos legények,
Tombolván alattok czifra nyergű ménék . . .»

Az első sorban egy szó ki van hagyva, t. i. a «mennek»: és utána nyalka kolesagos legények mennek. Ezt az alakzatot, mely mint látjuk, a gyűrűlési alakzatok közé tartozik, *szókihagyásnak* vagy *elhallgatásnak* (*ellyphis*) nevezzük. Az ellyphis tehát nem más, mint a mondatból valamely könnyen odaérthető szónak elhagyása.

«Kolesagos legények» . . . t. i. kolesagos, kócsagtollas kalpagú vagy süvegű legények. Ez e mellett *synecdoche* is. Így nevezünk minden olyan névcserét, melyben az egymás alá vagy fölé rendelt (magasabb és alsóbb rendű) fogalmak egymást kölcsönösen jellemzik. Ilyenek azok, a melyek a rész és egész viszonyában állanak; az egyed, faj és a nem; az egyes és többes szám, a határozott és határozatlan mennyiségek neveinek cseréje, s végre az anyag s a belőle készült tárgy (eszköz) neveinek cseréje.

Tombol = ugrál, tánczol.

«Czifra nyergű» jelző.

Nézi Miklós, nézi, s dehogy veszi észbe . . .

Nézi, nézi *ismétlés*, «észbe vesz» = észre vesz *régies alak*.

«Hé, paraszt! melyik út megyen itt Budára!»
Kérdi Laczfí hegykén, csak anúgy félvállra;
De Toldinak e szó szívébe nyilallik
És olyat döbben rá, hogy kívül is hallik.
«Hm, paraszt, én!» emígy füstölög magában,
«Hát ki volna úr más széles e határban?»
Toldi György talán, a róka lelkű bátya,
Ki Lajos királynál fenn a tányért váltja?

Az első sor *megszólítás*, «út megyen» *személyesítés*; hegykén = kevélyen; félvállra v. félvállról beszél az, a ki megvetését, kicsinylését akarván mással éreztetni, nem fordul feléje egyenesen. Ez különben *idiolizmus* is. Döbben rá = rá dobban a szíve. Füstölög magában = boszankodik, *metafora*, *idiolizmus*.

«Hát ki volna úr . . .» kérdés. «Róka lelkű» = *metaforikus jelző*; «tányért váltja» *gúny*, annyi mint szolgai foglalatossága van.

«Én paraszt? én?» — A mit még e szóhoz gondolt, Toldi Györgyre szörnyű nagy káromkodás volt, Azzal a nehéz fát könnyedén forgatja,
Mint csekély botocskát, végénél ragadja;

Hosszan, egyenesen tartja fél kezével,
Mutatván az útát, hol Budára tér el,
S mintha vassá volna karja, maga válna,
Még csak meg se rezzen a kinyújtott szálfá.

Az első sorban *ellyphis* van. Így kellene: Én paraszt «vagyok»? A 3. és 4. sor *ellentét* (*antithesis*) vagyis ellentétes fogalmaknak egymás ellenébe helyezése. A nehéz fát (nyomórudat) csekély botocskának nevezi, s ezt, mit más két kézzel is alig bírna, félkezével, végénél fogja tartja hosszán, egyenesen, — mely egybevételéből az olvasó képzelme Miklós roppant erejét festi ki magának.

«Nagy fával» *metonymia*, «mind egész hadával» (együtt). A «mind» itt *jelző*. A mai nyelvben többnyire csak határozóképen használtatik, s a népnyelv ragozza is (mindet). «Ember ez magáért» = Derék ember, kitesz magáért. A 4. sor *kérdés*. «Birokra ki áll ki?» = ki akar megküzdeni vele, hogymelyik erősebb? Suhancz = serdülő legényke 16—18 éves, «Hitvány rúd» gúnyos jelző. «Zúg, morog» — tárgyfestés.

«Egy paraszt fiúval még sem áll ki senki». Az «egy» határozatlan névelő használata németes és nem használhatjuk akkor, mikor a névszó hatá-

AZ ÚJ BUDAPESTI HADAPRÓD-ISKOLA. — RAJZTEREM.

«Végénél» e. h. végénél: a monotonia ellen. «Mint csekély botocskát» a. m. mintha csak kis botocska volna. «Fél kezével» = egy kézzel. A magyar mindazt, a mi párosan fordul elő, egy egésznek veszi.

«Még csak meg se rezzen a kinyújtott szálfá» *tárgyfestés*. Szálfá = vendégoldal; az anyag van véve a belőle készült mű helyett. *Synecdoche*.

Nádorispán látja Toldit a nagy fával,
És elámul rajta mind egész hadával.
«Ember ez magáért», mond Laczfí, «akárki;
Nos fiúk, birokra, hadd lássuk, ki áll ki?
Vagy ki tartja úgy fel azt a hitvány rudat,
A melylyel mutatja e suhancz az útát?»
Szégyen és gyalázat: zúg, morog mindenki,
Egy paraszt fiúval még sem áll ki senki.

rozatlanságát jelöli. De azért van az «egy»-nek helye a magyarban is és pedig akkor, mikor az *egység* határozott fogalmát jelöli s ekkor a mondat főhangsúlya is reá esik, továbbá a jelző és jelzett szók között a jelző értelmének kiemelésére, mint ebben a verssorban; végre: a «csupa», «merő», «ugyanaz» értelmében. Ez esetekben használata erősen magyaros.

De ki vína bajt az égi háborúval,
Szélvészes, zimankós, viharos borúval?
És ki vína Isten tüzes haragjával,
Hosszú, kacskaringós, sístergő nyilával?
Mert csak az kössön ki Toldival, ha drága
S nem megúnt előtte Isten szép világa;
Jaj-keserves annak, a ki jut kezébe,
Meghalt anyjának is visszari ölébe.

Az első két sor *zeugma*, így nevezzük t. i. az alakzatot, midőn a kifejezésben ugyanazon igére több szó vonatkozik.

Szélvész, zimankós, viharos borúval . . .

Tárgyfestés, de szóhalmozás (synonymia) is, mely nem más, mint valamely fogalomnak a fokozottabb kiemelése synonymákkal, rokonértelmű szókkal, itt: szélvész, zimankós, viharos. A *synonymia* nemcsak világossá teszi a stílt, de öntudatosan alkalmazva fest, erőt és hatást is kölcsönöz neki. Minél több synonym szó van a nyelvben, annál gazdagabb, színezőbb és erőteljesebb.

A 3. és 4. sor az első kettővel együtt *kérdés*.

Hosszú, kacskaringós, sístergő nyilával . . .

Itt szintén *zeugma* van, a «sístergő» meg *hangulánzó* szó.

A négy első sorban foglalt kérdésre nyomban következik a felelet. Az előbbi versszakban a nádor (látván Toldi nagy erejét) azon kérdésére, hogy ki mer vele birokra kiállni, senki sem felel, a költő itt elmondja, hogy miért nem szállnak vele szembe, mert t. i. ilyen dolgokkal (s Toldi is ilyen reájuk nézve) nem szokás birokra ki-menni.

«S nem megunt előtte Isten szép világa» *metonymia* azt jelenti, hogy t. i. szereti az életét, ha élni akar.

«Jaj-keserves annak» jaj annak, *kínkeserves annak*, a ki kezébe kerül.

A következő sorban *asyndeton* van, az előbbivel «mert»-tel kell összekapcsolni:

(mert) «Mehalt anyjának is visszarí ölébe».

A gyermek minden baját, kivánságát rivással jelenti. Ez tehát azt jelenti, hogy: visszakivánskozik az anyjához védelmet keresni, még ha meghalt is.

Elvonult a hadnép hosszú, tömött sorban,
Toldiról beszélnek az egész táborban;
Mindenik mond neki nyajásat vagy szépet,
Mindenik derít rá egy mosolygó képet;
Egyik így szól: «bajtárs! mért nem jössz csatára?
Ily legénynek, mint te, ott van ám nagy ára . . .
Másik szánva mondja: «szép öcsém, be nagy kár,
Hogy apád paraszt volt, s te is az maradtál».

A 3. és 4. sor elején: «mindenik» *isméllés*. Az 5. sor *kérdés*.

Ily legénynek, mint te, ott van ám nagy ára = drága, sokat ér, megbeesülik, beese van.

Elvonult a tábor csillapul moraja:
Ezt a szél elhordta, azt a por takarja;
Toldi meg nagy búsan haza felé ballag,
Vaskos lábnyomától messze reng a parlag;

Mint komor bikáé, olyan a járása,
Mint a barna éjféli, szeme pillantása,
Mint a sértett vadkan, fú veszett dühében,
Csaknem összeroppan a rúd vas kezében.

Elvonul a tábor, csillapul moraja, *tárgyfestés*. Mintegy hallani véljük az ügető lovak patkóinak kopogását, a fegyverek esörtetését, melyet a távol-ságban a szél elkap, a tűnő sereget pedig a lovak által fölvert por takarja el. Toldi is haza felé indul, az ő vaskos lépései alatt szinte megreng a porhanyó föld. «Reng a parlag» *metonymia*.

A költő végül szép hasonlattal fejezi be a versszakot, melynek két utolsó sorában a düh maximumát rajzolja *hyperbolában*:

. . . fú veszett dühében,
Csaknem összeroppan a rúd vas kezében.

Az emberiség ősi lakóhelye.

Valamint minden nép hisz és reménykedik a jövő élet boldogságában, mely őket a napi élet sanyarúságai közt vigasztalja és egy jobb, eszményi léttel kecségetti, úgy egy letűnt aranykor-ról is élnek mindeniknél vallásos hagyományok, melyek az emberiség idylli állapotait festik egy régibb, mesés korban. Különösen a kelet népeinél: az *árjáknál*, *szemítáknál* és *turániáknál* találunk hasonló eszméket kifejlődve. És meg-lepő, hogy mindezen különböző népek hagyományai gyakran oly felőlően hasonlítanak egymáshoz, hogy szinte kénytelenek vagyunk föltenni, mikép e mondák mindannyian egy közös forrásból eredtek, mely forrás a nyelvek és népek egy-ségére mutat egy távoli múltban.

Az *elmu*ll és a *jövő* paradicsomról szóló mondák azonban annyiban már eleve eltérnek egymástól, hogy míg az utóbbiakat csupán a halhatatlanság hitére támaszkodó költői fantázia szülte, addig az előbbieknél mindig bizonyos tényleges, bár elmosódó történeti háttérük van. Szájhagyományok, melyek apáról-fiúra szállottak, s melyek az emberi lélek benső és örök ösztönéhez képest mindig egy letűnt jobb korról regélnek, mikor még az ősök más és szebb, termékenyebb és költőibb vidéken laktak.

Az ó-szövetség genezisést mindenki ismeri: hogyan teremtette Isten az Édenkertet, mint helyezte belé Ádámot meg Évát és az élet meg a tudás két fáját, melyek közül megtiltotta, hogy emehhez nyúljon. De Ádám Éva ösztönzésére megszegte Isten parancsát, beleszórt a tudás fájának gyümölcsebe, mire aztán Jehova kiűzte őt a paradicsomból, hogy homloka verejtékével mívelje a földet. A paradicsom bejárata elé pedig két lángoló kardú kherubot állított. A zsidók szintén távol keleten keresték elvesztett paradicsomukat s úgy képzelték azt, mint termékeny talajú s hatalmas folyókkal átszelt pompás kertet.

A zsidókon kívül egy keleti népnél sem tartotta fenn magát oly híven a paradicsomi lakóhelyről szóló monda, mint az *irániáknál*. Közép-Ázsia fensíkjai, a Himalája, Karakorum, Küentün, Hindukus heglánczok elágazásai közepette fekszik a *Pamir*, melyet az ott tanyázó nomád kirgizek «a világ fedelét»-nek neveznek. Ennek verőfényes magaslatain és mély torkolatai között kellett, hogy feküdt legyen az iráni hagyományok szerint az Ariana vaidzsa nevű nép őshazája és ama boldog édeni hon, melynek hőse, *Jima* (sugárzó) király, még ma is Dsemsid néven ismeretes a perzsa regékben. A dalok azt zengik róla, hogy birodalmában nem száradt ki soha a víz, nem fogyott ki soha az étel, hogy nem volt sem hidegség, sem forróság, sem aggkor, sem halál. Kinek ne jutnának eszébe erről Ovidius és Hesiodos festései az *aranykorszakról*, midőn az emberek is még, az istenekhez hasonlóan, gond és kín nélkül éltek.

Jima birodalma az Ariana vaidzsa, melyet a szent Arđvi, az Oxus öntöz. Itt jelent meg az istenek királya, Ormuzd, Jima előtt és mint Jehova Noénak, neki is tudtúl adta az özönvíz bekövetkezését, mely a bűnös emberiséget el fogja söpörni a föld színéről. Ámde Jima nem sokára megkedvelte a hazugságot s így elfordult Isten-től, mire aztán ő is elvesztette minden fényét, hatalmát, boldogságát s az iráni emberiség kénytelen volt odahagyni Ariana vaidzsát s nyugatibb vidékekre költözni.

Jima birodalma a magas Hara hegység legkinyúlóbb csúcán, a Hukarján feküdt; a Hukarja alatt pedig csakis a Pamir érthető. A Harán Mithrának, a nagyistennek is pompás oszlopos palotája van, hol nincs se hideg, se hőség, sem nyomor, sem betegség, sem halál, sem öregség. Mindennek oka az iráni monda szerint az Arđvi forrásánál egy csodatevő fa, a fehér Hauma, mely halhatatlanná teszi az embert s ép azért ültették az istenek e megközelíthetlen vidékekre.

Felőlő a hasonlatosság tehát a héber és az iráni monda között. Mindkettő az emberiség ártatlanságával hozza kapcsolatba a paradicsomi állapotot, mindkettőben a bűn változtatja meg az előbbi helyzetet, mindkettő keletre teszi az emberiség ősi lakóhelyét, mindkettőben az élet fája játszsza a főszerepet s ha az irániak paradicsomjokat az Oxus, mint leghatalmasabb folyó forrásainál keresik, úgy ez eszünkbe juttatja a biblia megfelelő helyét a Gibon, Piton, Hidlekel és Frát négy nagy folyójáról, melyek az Éden kertjében támadnak és minden földet körül-folynak.

De Elő-Ázsiának még egy harmadik nagy népcsoportja, a *turáni* is, valószínűleg szintén abból a közös forrásból merítette az elvesztett paradicsomról szóló mondáit, mint az árja és a szemita. Az Amu és Sir tájékain nomád módra élő törökök közt szintén oly monda él, mely az emberiség bölesőjét ugyanazon hegyecsoport vidékére teszi, hol az Ariana vaidzsa feküdt. Itt éltek égig nyúló

hegyek közt, a Thiansán völgyében s a hegyek tele voltak drága érczekkel, de egy hatalmas tűz megolvasztotta azokat, s utat nyitott a hegyfalakon át, melyen aztán a nép ki, nyugatra vándorolt.

Hogy a paradicsom-monda az Indus és Ganges partjainál minő alakot öltött, azt a *hinduk* mondaköréből tanulhatjuk meg. Ha az irániáknál Jima, ezeknél viszont *Jama* volt az emberiség törzsatya, azzal a különbséggel, hogy benne megtestesül nemcsak az elvesztett boldogságról való hagyomány, hanem a jövő életbe vetett hit is. Leszállt a halál nagy, ismeretlen birodalmába, de oda őt mindenki követni fogja, hogy vele örökkön tartó, zavartalan boldogságot élvezzen.

Figyelemreméltó különbség itt még az is, hogy a hinduk a földi paradicsom székhelyét már nem keleten, hanem északon keresik. De ezzel is csak a nyugatázsiai népek hagyományait erősítik meg, mert az, a mi ezeknek keletre, nekik északra esik. Itt emelkedett szerintök Meru az istenek hegye, Brahma városával, honnan a biblia négy folyamnak megfelelőleg szintén négy folyó özönlik alá a világ mind a négy tája felé. Továbbá a Meru mögött folyik a Rasa, a folyók anyja. Partjain terül el Uttarakurus tartománya, hol az első emberek boldogan és bűn nélkül éltek. Bizonyos, hogy a Rasa név is vagy a Jaxartest vagy az Oxust jelöli, s hogy így a hindu monda is lényegében csak az árja népek hagyományát támogatja. Mindent összevéve tehát, a Sir és Pama vidéke, a Pamir magaslatai és a Thiansán völgyei közt keresendő megközelítő hitelességgel az emberi-ség közös őslakóhelye.

IRODALMI PÁLYÁZATUNK.

Új előfizetőinkre való tekintettel és friss emlékezetbe idézés okából megismételjük a pályázatra való felhívást. Tétéleinket megtoldjuk egygyel: az *idegen nyelvből fordított elbeszélés tételével*. (Eredeti szöveg melléklendő.) A többi feladat: 1. *Valamely ifjúsági ügyről vagy kérdéstről szóló vezércikk*. 2. *Esztelikai fejtegetés*. 3. *Ismeretterjesztő értekezés*. 4. *Eredeti elbeszélés az iskolai életből*. 5. *Eredeti költemény*, magánjelenet vagy egyfelvonásos ifjúsági szindarab. 6. *Valamely tudományos vitakérdés fölvetése*.

Jutalmul értékes könyveket adunk. A határidőt meghosszabbítjuk április 30-ikáig.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Dósa György. A magyar történelem egyik érdekes alakjának emlékét eleveníti föl a *Történelmi Könyvtár* legújabb 85. füzeté. *Aldor Imre* írta meg ebben Dósa György életének és az 1514-iki parasztlázadásnak történetét. Nagy rokonszenvennel, de a történeti kritika pártatlan ítéletével tárja elénk az első magyar szocialista életének érdekes képét. Elmondja, mint lesz

az egyszerű jobbágy fiából, a maga emberségéből, a király kedvelt vitéze és mikép él aztán vissza azzal a bizalommal, mely oly nagyszámú fegyvert bíz kezére. Az eszme, a melyért harczolt, a magyar jobbágság fölszabadítása, rokonszenyünket kelti föl a parasztszervező iránt; de sem eszközeit annak kivételére nem válogatta meg, sem az időt, melyben megvalósíthatott volna és ezért irgalmatlanul buknia kellett. E könyvecske, melyet szerzője Zsilinszky Mihály államtitkárnak ajánl, helyenkint megkapó hévvel, igen szépen írott. Képei is nagyon esimosak. Az egész könyv arra vall, hogy nálunk is lehet már nagyon olesón jó könyveket kapni. Ara füzve 40 kr. és a *Franklin-Társulat* adta ki.

Világposta czímmel indult meg a magyarországi levélbélyeg- és képes levelezőlap-gyűjtők közlönye, az első magyar szaklap. Az első szám élénken, ügyesen van megszerkesztve és a következő közleményeket tartalmazza: A gyűjtés fogalma. Az én gyűjteményem. (Tárcza.) A levélbélyeggyűjtés értéke és haszna. Új bélyegek. Magyar műszavak. Vegyesek. Hasznos tudnivalók. Képes levelezőlapok rovata. Csererovat. A lapocska Arany Mór szerkeszti, Faludy Zsigmond adja ki, havonként jelenik meg és ára egész évre 2 frt.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Márczius 15-ike a középiskolákban.

Hatalmas papíresomó tornyosodik íróasztalomon; dobogó szívvel legeltetem rajta szemeimet és majdhogy könyvekre nem fakaszt az öröm és megilletődés. Csupa tudósítás ez: egyik a nagy magyar Alföldről jött, másik a bérezes Erdélyből, harmadik a Dunántúlról, negyedik a felvidék határszéleiről, ötödik az Alduna mentiről: mindenünnen, a hol csak magyarság lélekszik. Azt beszélük, hogy miképpen ülték meg a fiúk márczius 15-ikét széles ez országban. Micsoda lelkesedéssel, micsoda örömmel. Ó, ennek a napnak szentsége beleyökerezett a fiatal szívekbe: senki onnan azt ki nem tépi! Mi vagyunk ennek a megmondható, a kik itt ülünk e tömördek papírmassza mellett és olvassuk és halljuk — a magyar ifjúság szívének dobogását. Micsoda lobogó hevülettel, a rajongásnak micsoda superlativusaival vannak csak e tudósítások is megírva! Ritka közöttük az, melyhez oda ne volna bigyjesztve a derék tudósítónak hozzánk intézett figyelmeztetése: hogy aztán az egészet közöljük és valamit ki ne hagyjunk belőle! Lelkünk fiai! mily édes készséggel teljesítők óhajotokat, ha lapunk terjedelme megengedné. Így csak nagyjában hozhatjuk hiteiteket; kuszorút füzünk belőlük, melynek levelei közt kiki meglelheti a magáét.

Az *aradi* keresk. akadémiában Ábray Lajos igazgató és Varga Imre tanár tartottak beszédeket, Fürth Béla tanuló «Petőfi a Hortobágyon» melodramát szavalt. Azután a vértanúk szobra elé vonultak a diákok, hol a tanítóképző növendékeivel szövetkezve, óriási néptömeg jelenlétében volt lélekemelő ünnepély.

A *besztercebányai* főgimnáziumban Gúta Elemér VIII. o. t. Petőfiről emlékezett; az ünnepélyt a templomban szentmise előzte meg.

A *budapesti I. ker. áll. főgimnáziumban* Benedek Zsolt VII. o. tan. nagy tetszésben részesült alkalmi beszédet mondott, végül Himpfner Béla igazgató mélyérszű szavakban hangsúlyozta a nap jelentőségét. — A *II. ker. főreál szónoka* Drexler György ifjúsági elnök volt, igen tetszetek a daloskór Kossuthnótái. — A *gyakorló főgimnáziumban* Négyessy

László dr. tanárelnök tartott emlékeztést, Imrédy Kálmán beszélt, Czukor Kálmán saját ódáját szavaltta el. A *VIII. ker. főreáliskolában* az ünnepi beszédet Felsmann József igazgató mondotta, márczius 15-ikének történeti jelentőségét Schneider János dr. tanár ismertette.

A *csurgói főgimnázium* ünnepi szónokai Dr. Horvát József tanár és Stampfner Mór VIII. o. t. voltak. — Az *egri főreáliskolában* a nap fontosságát Klincsek József VIII. o. t. fejtegette, Göndör Gábor VIII. o. t. «A márcziusi napok Petőfi költészetében» cz. tanulmányát olvasta fel. — Az *eperjesi kir. kath. főgimnáziumban* Kerekes Pál és Szemán István VIII. o. tan. elevenítették föl a nagy idők emlékét. Szépen sikerült Földes Imre «Otven év után» című lapunkban megjelent drámai költeményének előadása. (Magyarifjú = Bokor László VII. o. t., Idegen ifjú = Kerekes Pál, Elégedetlen = Zsembery Kornél VIII. oszt. tan.) — A *fehértompomi főgimnáziumban* az ünnepi szónok Szende István VIII. o. tan. volt, azonkívül Ábrányi Emil, Bartók és Váradi tüzes költeményeit szavalták.

A *fümői* állami felső kereskedelmi iskola ünnepéről aranytollal szeretnénk írni. Ó szent ereje az Anyaföldnek, mely testvéreinkké tesz az idegenajkú embereket is! Lám, a fümői iskolában olasz, német és szláv fiúk lelkesedtek együtt a magyarral és *olasz nyelven* is hirdették márczius 15-ikének dicsőségét. Az ünnep Molto Királyhimnuszának eléneklésével kezdődött, Gerlóczy József II. o. t. felolvasást tartott, az énekkar a «Mit akarnak a magyarnak» kuruccdal adta elő. Majd *Meichsner Viktor II. o. t. határtalan lelkesedés közben szavalt a «Sorgi o Magiario»-t, azaz a «Talpra magyar»-t, melyet maga a fiatal diák fordított olasz nyelvre.* Szavalták még Vörösmarty «Hontalan»-ját, Arany «Koldusének»-ét; Valentin Milán II. o. t. olasz nyelven «*Il 15 Marzo*» czímmel felolvasást tartott az Idusról, Münz Vilmos II. o. tan. pedig magyarul a hazaszeretetről. Befejezésül a Hunyadi-indulót intonálta az énekkar. — A derék fümői ifjakat szeretettel köszöntjük a nagy magyar ifjúság nevében.

A *győri főreáliskolában* az ünnepi beszéd Békefi Aladár VIII. oszt. tanulótól való. Az énekkar kuruccnótákkal gyűjtő hatást ért el. Érdekes száma volt a műsornak «Petőfi élete költeményei»-ben, mely «A jóvendülés», «Vizen», «Füstbe ment terv», «Első esküm», «A napba», «Rózsabokor», «Szeptember végén», «Nemzeti dal», «Csatadal», «A vén zászló-tartó» és «Egy gondolat bánt engemet» elszavalásából állott. A szavalók közt minden osztály képviselve volt. Ajánljuk ezt az önképzőkörök figyelmébe.

A *Hódmezővásárhelyi Futó Mihály* igazgató nyitotta meg az ünnepélyt, Ember Béla VIII. o. tan. emlékbeszédet mondott, Pató Gyula novellát olvasott föl, mely a szabadságharcban játszik. — A *kassai főreáliskola* választékos szép zeneszámokban bővelkedő programot adott. Az ünnepi beszédet Némethy Andor ifj. elnök tartotta, Éder Dénes VIII. o. t. «A szabadság első fecskéje» cz. dolgozatát olvasta föl. — A *kecskeméti főgimnáziumban* Marton Sándor tanár és Pátkay Pál VIII. o. tan. mondottak beszédet. — A *késmarki* felső kereskedelmi iskola ünnepén nagy tetszést keltett Biró Jenőnek «A huszár» cz. verse, melyet maga szavalt el.

A *Kolozsvárt az ev. ref. kollégiumban* az ünnepi szónok Péterfy Tibor VII. o. t. volt, Winkler Albert virtuóz módon játszotta hegedűn «Mózes imája»-t (Paganinitől), az énekkar kuruccdalokkal tett ki magáért. A *kereskedelmi akadémiában* Schwarcz

Gyula beszélt, Grüber Béla pedig meghatóan tolmácsolta Várady Antalnak «Rákóczi Rodostóban» cz. melodramáját. Mindkét intézet ünnepét előkelő közönség hallgatta végig, mely ki nem fogyott a tapsból, éljenből. — A *lévai főgimnáziumban* Hirschberg József és Berger Sándor VIII. o. tanuló emlékeztek a márcziusi eseményekről.

A *löcsei* diákság márczius 14-ikén este lélekemelő ünnepet ült. A főgimnázium és főreáliskola népe *fáklyásmenetben*, a Rákóczy és Hunyadi induló lelkesítő hangjai mellett vonult az ünnepi színt öltött városban keresztül a Séta-téren levő honvédszoborhoz, hol a «Talpra magyar» eléneklése után Berencsi János főgimn. VIII. o. t. ünnepi beszédet mondott, a főreáliskola részéről pedig Patz Aladár VIII. o. t. elszavaltta Ábrányi Emil ódáját.

A *mármaroszigeti főgimnázium* a városi Vigadó nagytermében szép közönség előtt ünnepelt. Márkus László VIII. o. tan. beszédet tartott, Aberdám Simon VII. o. t. ódát írt ez alkalomra. — *Mezőturon* Fejér Lajos igazgató lelkesítette az ifjúságot, Klein Ignác VIII. o. t. pályanyertes orációját adta elő. — A *munkácsi főgimnáziumban* a diákok eljátszották az «*Árpád ibredése*» színjátékot, melyet Vörösmarty Mihály írt 1834-ben a pesti Nemzeti Színház megnyitására. Árpád szerepét Hoffmann Ottó, a Sírszellemét Viszokai Lajos — mindketten VIII. osztálybeliek — adták. A *modori* polgári iskolában Sztodolnik János tanár méltatta a nap jelentőségét.

A *nagybányai főgimnáziumban* Bartók Antal VIII. o. t. volt a szónok, Lukácsi György VIII. o. t. a forradalom költészetéről érkezett, végül Gurnesevits Lajos vezető tanár Petőfi példájával buzdította az ifjakat. — *Nagykanizsán* a főgimnáziumban Molnár Ernő beszélt, Petőfi 50 éves fordulóját választván alapindulatul. A *kereskedelmi iskolában* Wirth Imre elnök a negyvennyolcas események lefolyásáról olvasott fel. — *Nagyszombatban* először a honvédszobor előtt zajlott le a lelkes ünnepség, melynek befejeztével az ifjúság Zsolnovszky Nándor 48-as honvéddel az élen hazafias dalokat énekelve vonult végig az utcákon. A «Pázmány-önképzőkör» díszülésén Nagy Gábor ifj. elnök tartotta az alkalmi szónoklatot.

A *nagyváradai főgimnázium* ünnepélyén nagy közönség tapsolta és éljenezte a közreműködőket. Jelen volt Nátafalussy Kornél tankerületi főigazgató is. Berkovits René és Missuray Ágost VIII. o. tanuló lelkesítő beszédeket mondottak. A gimnázium ifjúsága ezután Nagy Sándor tábornok szülőháza elé vonult s itt Gyepes Imre VIII. o. t. papnövendék elszavaltta a «Talpra magyar»-t; innen a Szt. László-térre, hol Berkovits René nagy néptömeg előtt hatásosan beszélt.

A *pozsonyi főreáliskola*. Derék tudósítónk arra kér, hogy egészben adjuk tudósítását, «hadd lássák a kollégák, hogy a haza nyugati határán is vannak hazafiak, nemcsak az ország szívében és hogy ne gondolják többé, hogy itt az úgynevezett «Krakszelhuber»-ek dominálnak — hanem igaz és hí honfiak». Kívánságát sajna, nem teljesíthetjük, ellenben ezt az állítását aláírjuk. Tösgyökeres magyar műsora volt az ünnepségnek, Dalotfi Ödön tanár nagyszabású emlékbeszédet mondott.

A *szepešzentgyörgyi Székely-Mikó kollégiumban* Medgyasszai Mihály VIII. o. tan. ismertette a szabadságharc eseményeit. Sikert arattak a zenekar szép előadásai. A *soproni Láhne-féle főgimnáziumban* Dr. Veszprémi Vilmos tanár szónokolt. Itt közreműködött Altdörfer Viktor zongoraművész is. Helyarákat

szedtek a budapesti egyetem Mensa Academicájának javára. *Székesfehérvárt a főreálban* Exner Győző tanár tartott érdekes felolvasást a sajtóról, Kuthy József dr. címzetes főigazgató ékes ünnepi beszédet mondott. A *keresk. akadémiában* Faludi Miksa dr. igazgató beszélt. Ez ünnepélynek különös érdekességét kölcsönözött, hogy szavallattal és zongorajátékkal résztvettek benne a női szaktanfolyam növendékei is.

A *Szolnoki főgimnázium*. Gettler Dezső a forradalom költészetéről, Fischer Oszkár Petőfi utolsó napjairól, Leopold Arnold (mindnyájan VIII. osztálybeliek) a márcziusi ifjakról érkezett. Délután a honvédszobornál ünnepelt a lelkes diákság. — *Temesvárt* a felső kereskedelmi iskolában Szidon János, a kegyesrendi főgimnáziumban Kreitsek József VIII. oszt. tan. beszélt; végül a főigazgató köszönetet mondott a jól sikerült ünnepélyért és hazafiságra buzdította az ifjakat. — Az *újvidéki főgimnáziumban* Parchetich Vince tanár, az *ungvári főgimnáziumban* Gulovich Tódor VIII. o. tan., a *zalaegerszegi főgimnáziumban* Medgyessy Lajos igazgató intéztek lelkesítő szavakat az egybegyűltekhöz; az ugyanitt *keresk. iskolában* Sünnegi Zoltán ifjúsági elnök emlékbeszédet tartott, Hölzer Lajos pedig felolvasta «Rege a sárospataki harminczról» szóló novelláját.

Tanulmányút Franciaországba és Svájcba.

A *székesfehérvári és kolozsvári* kereskedelmi akadémiák rendezik ezt a szép utat a húsvéti vakáció idején, dr. Faludy Miksa és dr. Kiss Sándor igazgatók vezetése alatt. A kolozsvári diákok márczius 23-ikán délután érkeznek Székesfehérvárra, honnan másnap az itteni kollégákkal útra kelnek és 25-ikén *Innsbruckba* érkeznek. 26-ikán az arlbergi vasúton *Zürichbe* utaznak egy napi tartózkodásra. Itt megismerik a selyemgyárat és az alkohol nélküli borok gyárat (ez alkalommal megkerülik a zürichi tavat), a múzeumot és a nemzeti múzeumot, a híres czölöp-maradványokkal. 28-ikán reggel vonatra ülnek és Baselen át, Mülhausen, Belfort érintésével még este *Párisban* vannak. *Párisban* kerek öt napot töltenek és megtekintik Páris nevezetességeit, a művészet és kereskedelem intézményeit és pedig: a Palais-Royal, a Hôtel de Villet (városháza), a nagy boulevardokat, az operát, a Vendôme-oszlopot, a Louvret, a Tuileriákat, a Champs-Élyséest, Trocadérot, a Père Lachaisét (a nagy temető), a börsét, nemzeti könyvtárat, a Notre-Dame, Madeleine és St-Sulpice templomot, a diákvárosrészt (Quartier Latin), a tudományos akadémiát, a Jardin des plantes-t, állami gobelin-gyárat és múzeumot stb. Megnézik I. Napoleon sírját és fűszállanak az Eiffel-toronyra. Egyik napon kirándulnak Versailles-ba és Sévresbe a világhíru porcellángyár látogatására. Április 3-ikán reggel fölkerekednek Párisból és Dijonon át *Genfbe* mennek; itt a «Hotel Terminusba» szállnak, hol boldog emlékü Erzsébet királynénk meghalt, kiről nem mulasztják el a megemlékezést. Megtekintik a város nevezetességeit (köztük az óragyárat) és sétahajózásra kelnek a gyönyörű genfi tavon. Április 5-ikén *Luzernben* vannak, megtekintik a várost, továbbá Thorwaldsen híres «Iuzerni oroszán»-ját. Kedvező idő esetén kirándulást tesznek a Vierwaldstätti tavon. Másnap *Innsbruckban* szállnak le, sétát tesznek a városban és a történeti nevezetességű «Iselberg»-en; aztán indulnak haza felé és április 7-ikén reggel már magyar földön — Nagykanizsán vannak. — Az utazás fejenként 112 forintba kerül.

Ünnepelt főigazgató. *Szieber* Edét, a kassai tanterület főigazgatóját, tanárságának 40 éves fordulója alkalmából szerenáddal lepte meg a *szatmári* kir. kath. főgimnázium ifjúsága, midőn a tanintézet látogatása végett Szatmárt időzött. *Haller* István VIII. o. t. és *Tanódy* Endre VI. o. tan. szép beszédek intéztek a főigazgató úrhoz, ki meghatottan köszönte meg az ifjúság szép figyelmét.

Gyorsíróék. A dévai főreáliskolai «Markovits-gyorsírók» február 2-ikén *Gabelsberger-ünnepélyt* tartott. A gyűlést *Engel* Dávid ifj. elnök nyitotta meg, méltatva e nagy szellem érdemeit; azután az időszaki pályázatok szövegét és határidejét tűzte ki a kör. *Stasney* Ferencz VI. o. t. *Hirsch* Nándornak «Gabelsberger emlékére» ez. költeményét szavaltta el, *Téglás* Géza VI. o. t. «Gabelsberger szerepe a magyar gyorsírástörténelemben» ezímen tartott felolvasást. Ezután a szokásos írás- és olvasás-versenyek következtek. A gyűlésen megjelent *Téglás* Gábor ez. főigazgató bőkezűen pályázati jutalmat ajánlott föl az egyletnek. **Gyorsíróverseny.** Az Országos Magyar Gyorsíró Egyesület márczius 12-ikén tartotta meg tavaszi írásversenyét a képviselőház üléstermében. Összesen 117 munkálat adatott be. Egyetemi hallgatók nagy számmal vettek részt és így szép dolog, hogy az első díjat (percenként 220 szótag, 4 arany) s egyúttal a legszebb és legszabatosabb stenogramm díját (1 arany) középiskolai diák: *Krausz* József kegyesrendi főgimnáziumi tanuló nyerte el. A harmadik díj (150 szótag) ezímen 1 arany díjat nyert *hibátlan* munkálattal hevesi *Bisicz* Pál gimnáziumi tanuló. *Vidéki díj* ezímen 1—1 aranyat nyertek a következő középiskolai diákok: *Székel* Károly (Ungvár) és *Schütz* Antal (Szeged) az első, *Kalai* Emil (Szeged) a második, *Hudra* László (Jászberény) és *Fenster* Izsó (Temesvár) a harmadik fokón.

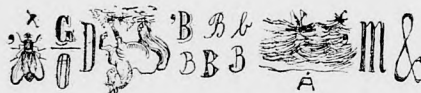
FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: *Osizár* József.

Számtani kérdés:

Két háztartáshoz együttvéve 200 kgr. cukor szükséges, melyből az egyik háztartás 113 kg.-ot, a másik 87 kg.-ot tart meg. Már ha az első háztartás hetenkint 2 és 1/2 kg.-ot, a másik 2 és 1/5 kg.-ot fogyaszt, hány hét múlva lesz a két háztartás cukorkészlete egyenlő?

Képrejtvény.

Történelmi kérdés:

Mi volt a neve azon pánszláv izgatónak, ki 1848-ban a tótokat a magyarság ellen lázította, a tót nemzet függetlenségét tűzte ki jelszavul? Pánszláv törekvéséért maguk az osztrákok hadi törvényszék elé állították, de felmentve visszatért lelkesítő állomására, Hlubokára.

Megfejtési határidő 1899. márczius 30.

A 11. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 13 : 17. **Földrajzi kérdés:** Düppel falu. **Történelmi kérdés:** Hofer András, tiroli szabadsághős. **Képtalány:** Képtárlat.

Hehesen fejtették meg: *Bogdán* Ernő, *Szécskay* Dezső, *Vadas* Zoltán, *Lendvai* Jenő, *Schmid* Károly, *Weiller* Vilmos, *Salzman* József, *Baum* József, *Jakabb* Gyula.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Grosz Gyula, *Farkas* Tivadar, *Jenner* Pál, *Linz* Jenő, *Szinkó* Lajos, *Fejes* István, *Terray* Béla, *Molnár* Béla, *Mihály* János, *Ehrenfeld* Dezső, *K. J.*, *Danzinger* Kálmán, *Borosnyay* L. Oszkár, *Schvitzer* Zoltán, *Kardos* Béla, *Pappszász* Tamás, *Tarcsy* Gyula, *Szenyovszky* Ferencz, *Kronstein* Béla, *Patek* Béla, *Kunetz* Béla, *Gürtler* István, *Kiss* Pál, *Mayr* Ottó, *Hódi* Béla, *Weisz* Hugó, *Gerstl* Árpád, ifj. *Nyárády* László, *Csáthy* Dezső, *Veszprémi* Jenő, *Botka* Andor, *Haas* Hugó, *Fialovits* Béla, *Flieg* Jenő, *Krausz* Nándor, *Novobáczky* Géza és *Károly*, *Váczy* József, *Freyler* József, *Acs* Nagy István, *Klein* Ignác, *Kozelka* József, *Schutz* Lajos, *Osztróvszky* József és *Antal*, *Szell* Akos, *Joannovits* György, *Gránitz* Géza, *Szabó* Ferencz, *Techet* Károly, *Herresbacher* Dénes, *Friedrich* Ferencz, *Miskolczy* Gusztáv, *Mambriny* Béla, *Ronchetti* József, *Takaró* Géza, *Czira* Endre, *László* Sándor, *Horváth* István, *Zomody* József, *Niedermayer* Gyula, *Tóth* Elek, *Krausz* László, *Bauer* József, *Pláger* Leó, *Edelstein* Aladár, *Puskás* Jenő, *Benkó* Jenő, *Géczy* Géza, *Bohrandt* Lajos, *Gábrriel* Ferencz, *Antony* Gyula, *Lukachich* Mihály, *Goldmann* Arthur, *Puskás* Endre, *La Borda* Jenő, *Hübner* János, *Luspay* Sándor, *Roth* Ottó, ifj. *Toldalagi* Nyárády László, *Feigler* Othmár, *Laufer* Odön és *Rezső*, *Weisz* Ernő, *Langfelder* Béla, *Steinschneider* Ernő, *Kerbler* Lajos, *Grimm* Aladár, *Szadnik* Sándor, *Pivny* Aladár, *Litsek* Zoltán, *Arvay* Ferencz, *Láng* Aladár, *Róth* Miklós, *Laczkó* Géza, *Marx* Miksa, *Kösch* Károly, *Csandary* Gyula, *Luspay* Sándor és *Emil*, *Goldmann* Arthur, *Kotschy* Ferencz, *Nemecz* Károly, *Wundszám* Sándor, *Tájber* Oszkár, *Palatinus* József, *Kukuberger* Henrik, *Lányi* Rudolf, *Rácz* Sándor, *Biró* Endre, *Becker* Ferencz, ifj. *Paksy* József, *Koch* Nándor, *Polnitzky* Leó, *Bergl* György, *Wagner* László, *Szeremley* Császár Loránd, *Fiedler* Kálmán, *Miróczky* Árpád.

A könyvjutalmat: *Mignet: Franklin élete* című munkát *Kozelka* József gimn. VI. oszt. tanuló nyerte el Brassón.

A *Sárffy* Aladár dr. tanár úrtól rendelkezésünkre boesított illusztrált *Petőfi*-kiadást *Lichtenstern* Béla, főgymn. V. o. t. nyerte el Budapesten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Lázár Béla előfizetők Brassóból kéri *Dégny* Aladár és *Karácsonyi* Ferencz kollégáit, hogy lakhelyüket vele mentül előbb közölni sziveskedjenek. — **T. Sz.** Rozsnyó. Az illetőnek magának kell ajánlkoznia. — **M. S.** Fiume. Tudunkkal egyes önképzőkörök közt ninesen levelezési összeköttetés; ezt különben is fölöslegessé teszi a «T. L.», hol az önképzőkörök egymás életének minden nevezetesebb mozzanatjáról értesülhetnek. — **K. M.** Bpest. A football-cikknek még tavasszal sorját kerítjük. A fényképek azonban nem váltak be, mert nines rajtuk mozgalmasság, élet, az alakok üres pózban vannak bemutatva, nem pedig mozgolódás, küzdelem közben. — **W. Z.** «Dalt érdemelt, mert költő volt — könyvit, mert szeretett». E sorok elzengője nem olyasféle *dalt* gondolt ám, mint a milyennel ön «áldoz» *Petőfi* emlékének. *E hazét nem éri túl; ezer rész tilkos keze vet labjrianti lest; vért izz szemé; hervatag sir; szegény* *Petőfi*, ily galimathiasokat érdemeltél te? Kedves ifjú, jó szívből tanácsoljuk, ne írjon több verset. — **L. B.** Arad. A jutalomkönyv megy. — **Márczius.** Czikke post festa érkezik. *Márczius* 5-ike előtt kellett volna elindítania. Ha ennek is az írődeák az oka, akkor méltán belekapaszkodhatik üstökébe. — **W. H.** Pécs. Irja meg pontos címét. — **N. R.** Csáktornya. Csakis a nevezettet ajánlhatjuk. — **K. A.** Zalaegerszeg. Sziveskedjék pontosan beküldeni tudósításait, mert a mostani már végleg idejét múlta. — **S29. számú előfizető.** Mi megbizunk mindenkinek a jóhiszeműségében, a ki hozzánk fordul és azért könnyen elsül olyan kis csalás, mint a milyent ön leplez le. Hagyján! — **Hányzó szám.** Látogasson el a kiadóhivatalba, ott megfelelő érték leszúrása után nyomban megkapja. — A többi kérdésre a jövő számban.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	DR. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 frt 80 kr.			Budapest, IV., Egyetem-utca 4
			Kéziratokat nem adunk vissza.

M. N. M. ...
H. ...
1899. 1942. APRILIS 5.

(*) Rendkívül nevezetes dátumot jelöl ez a nap kulturánk történetében.

Külön színi előadások a tanulóifjúság számára! Ki merete volna ezt még csak álmodni is egy év, vagy csak fél év előtt is!

A Gondviselés áldásos jóságát látjuk megnyilatkozni ebben is, mint mindenben. A kik a *Tanulók Lapját* olvassák, azok ismerik e kérdés fejlődésének történetét. Ha *Wlassics* miniszter rendelete nem jelenik meg a művészi oktatás fejlesztéséről, talán nekünk sem jut eszünkbe, hogy lapunkban a művészetek egyik legjellemképzőbb ágának, a színművészetnek a középiskolai oktatással való összekapcsolására felhívjuk a Nemzeti Színház vezetőségének figyelmét. S ezt is hiába tettük volna, talán figyelembe sem veszik az igénytelen *Tanulók Lapját*, ha nem oly magasztos és fogékony lelkű intendáns áll a Nemzeti Színház élén, mint *gróf Keglevich István* v. b. titkos tanácsos úr ő kegyelmessége, a ki nem csak felkarolta az eszmét, hanem fáradságtalan buzgósággal meg is teremtette azt, a mit tőle kértünk.

Ez az első ifjúsági előadás kedvező alkalmat nyújt arra, hogy az ifjúság hálájának és szeretetének minden jelével elhalmozza őt s hozzá méltó módon fejezze ki elévülhetetlen nagy érdemeiért tartozó kötelességét.

Méltó elismerés illeti Budapest főigazgatóját, dr. *Erődi* Béla kir. tanácsos urat, a ki nagy fáradsággal, sok utánjárással vette ki részét az ezeknek az előadásoknak létesítése körül kifejtett nagy munkából. Az ő minden ezélszerű és hasznos újítás iránt fogékonyssággal bíró nemes idealizmusa és fáradságtalan buzgalma nélkül az

intendáns úr készséges jóakarata mellett is alig lehetett volna még az ideai iskolai évben megkezdni ez előadásokat.

Most már csak az ifjúságon van a sor, hogy ezek az előadások állandók is maradjanak, mert az ő pártolásától és érdeklődésétől függ, vajjon a jövő iskolai évben és az után is legyenek-e ilyen külön előadások, vagy sem. Mi, a kik ismerjük az első előadás iránt tanusított rendkívüli érdeklődést, erősen hiszszük, hogy az érdeklődés nem csak hogy nem fog csökkenni, hanem ellenkezőleg gyarapodni.

Lehetetlen, hogy az a két ezer tanuló, a ki az első előadásról a hely szűke miatt kiszorult, mindent el ne kövessen, hogy bármelyik előadásra be ne juthasson. Hiszen a műsoron levő darabok oly híresek, szépek és tanulmányaink körébe úgy bele illenek, mikép el sem tudjuk képzelni, hogy azok közül bármelyikre is ne történnék két ezernél több túljegyzés.

Azoknak, a kik éppen a tömeges jelentkezés folytán nem jutnak helyhez, vigasztalására megemlítjük, hogy a jegyeket kiosztó bizottság kénytelen volt a felsőbb osztályúakat előnyben részesíteni, részben mivel azoknak irodalomtörténeti ismereteik alapján kötelességük lesz az érettségén beszámolni az egyes kiváló drámai alkotásokkal, a melyekről tisztább és határozottabb fogalmat alkothatnak, ha látták, mint ha csupán csak olvasták volna, részben, mivel azok kigyerülnek a középiskolából s akkor már olyan magyarázatos előadásban úgy sem élvezhetik majd, hanem helyet adnak azoknak, a kik most kiszorultak s a kik lassankint majd szintén mind hozzájutnak azokhoz az előadásokhoz, a melyek utóvégre is csakis nekik vannak szánva.

Csak türelem, türelem!